

מדינה יהודית בדרך

גליון מס' 48 ♦ "מי בא" 220 ♦ כ"א אלול התשפ"ו

ומל הוי"ה אלהיך את לבבך

ואת לבב זרעך

♦ לאהבה את הוי"ה אלהיך

♦ בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך

בפסוק הזה, מפרשת נצבים, יש רמז מובהק, כפי ששמענו ממו"ר הרה"ח ר' יצחק גינזבורג שליט"א, ליום ח"י אלול, יום הולדתם של שני המאורות הגדולים, רבינו הבעש"ט והרב בעל התניא. כי כן יש בפסוק ח"י תיבות ואלול (67) אותיות! הפסוק הזה נקרא בציבור בשבת הסמוכה אחר ח"י אלול (ולנוהגים לקרוא בכל יום מימי השבוע את ה"עליה" של אותו יום, הרי בשנה זו (התשפ"ו) נקרא הפסוק ביום שני, בו חל יום ח"י אלול).

בפסוק הזה גם מופיע הרמז הידוע לחדש אלול, בראשי התיבות את לבבך ואת לבב. וסיום הפסוק למען חייך, הרומז לחיות הנאותה לחדש אלול. נמסר בשם הבעש"ט, שנשמתו ירדה לעולם בח"י אלול בכדי לשמח ולהחיות את עבודת חדש אלול ולשחרר אותה מן הדכאון שנטו אליו רבים, וטעות בידם, שהרי בו נתגלו למשה י"ג מדות הרחמים, כאמור בפרשת "פסל לך" (- לוחות שניות של בעלי תשובה), וגם הרי ידוע שעיקר התשובה היא תשובה עילאה, מספירת הבינה (בגימטריא אלול), כאמור ולבבו יבין ושב, וידוע בזהר שבינה היא כמעט שם נרדף לתשובה (ולשמחה, כאמור אם הבנים שמחה). חיות משמעה גם טריות (פרישקייט בלעז), וגם זאת נמסר בשם רבינו הבעש"ט שכל עניינו להכניס טריות והתחדשות ביהדות (ועניינו של "נכדו הרוחני" בעל התניא, "להקפיא" ולשמר את אותה הטריות, ואכמ"ל).

ניתן אולי להתבטא, כי אלול הוא חדש המילה - מילת ערלת-אטימות הלב והיפתחותו לתשובה-מאהבה-ורחמים, בחיות ושמחה וטריות והתחדשות, לקראת השנה הבאה עלינו לטובה, כתינוק הנימול ש"כל החיים לפניו" (וכך מנהג כל עדות ספרד לומר את י"ג מדות הרחמים ברגע המילה, ש"נכרתו עליה י"ג בריתות"). ולעומתנו ה-"המלך בשדה" - "מתקדם מן הפריפריה" לקראת התחדשות מלכותו בעיר-המלוכה בראש

השנה (ובכך גופא הוא מל את ערלת לבבנו, ומשחרר אותנו מאטימותנו המקובעת).

♦ מילת לבבך ומילת לבב זרעך

מי לנו טרי מן התינוק הנולד, ואף-על-פי-כן נראה מלשון הכתוב שמילת לבבך, אתה האב, קודמת ומתנה את מילת זרעך [ועל דרך "והשיב לב אבות על בנים" תחילה, ובעקבות כך "ולב בנים על אבותם"]. המילה-התשובה תלויה קודם כל באב, בנכונותו להיות אב, להאמין ולזרוע את זרעו על-אף כל הספיקות הקשיים הצפויים, וככל שהוא נחלץ לכך בשמחה, מובטח לו שזרעו ילך לבטח בדרכו.

כך במילת הלב, וכך במילת הבשר: אמנם התינוק הוא ה"חפצא" של המצוה, אבל מעשה המצוה מסור לאב המל את בנו ביום השמיני, עד כדי כך שנראה מן העיון בדברי הגמרא בפסחים (סטב, ורש"י שם), שבניגוד לסברא שאין כרת בדחיית מילה בשמיני שחל בשבת, משום שאפשר למחר (שלא כפסח-שחל-בשבת), הרי אליבא דאמת גם במילה השמיני הוא המועד הקובע, ודחייתה (ללא סיבה טובה) הריהי כביטול והפרת הברית לגמרי ולעולם, ומשום כך ניתנה שבת לידחות אצלה כפסח-במועדו. המצוה הכללית הזו שיש כרת בהפרתה מוטלת על האב, שבמדה מסויימת נחשב בעצמו כערל (ושעל-כן "מילת זכריו מעכבתו מלעשות הפסח"), ואם יתרפה וידחה אותה כעת, בזמנה, יתכן מאד - ו"חזקה" עליו - שתידחה לעולם, והרי הברית מופרת לגמרי באשמתו, ממש כמו הערל הבוגר שלא מל עצמו עד סוף ימיו, שהוא בכרת לדברי הכל!

♦ שני פנים לשמירת הברית

ישנה שמירת-ברית של רווק, בדרך סור מרע, כיוסף הצדיק בשעתו, אך זו קשה וכרוכה צער וקושי רב, ואין צדיק אשר לא יפגום במעט, באונס אם לא ברצון, ואפילו יוסף, הצדיק העליון, "יצא אונו מבין צפרני ידיו" ונתייסר הרבה בעקבות עמידתו בנסיון. לעומת זאת יש תיקון הברית של נשוי - בדרך של עשה טוב - בעצם נישואיו לבת ישראל כשרה ונאמנות גמורה לה

אלול, חיותה וחמימותה ורחמיה, והוא הערלה של העולם שדינה להכרת ולהמחות. וכך מצינו בו שהוא חותך מילותיהן של ישראל וזורק כלפי מעלה, לאמר: "טול מה שבחרת". אף הוא "זכרי" לגמרי ומתנגד עקרונית לפריה ורביה בדרך של אהבה ונישואין.

משום כך מדובר בהמשך ההפטרע על נקמה טוטאלית ברשעי עולם. ה' הבא מאדום חמוץ בגדים, אומר: "פורה דרכת... באפי וארמסם בחמתי, וזו נצחם (=דמם) על בגדי וכל מלבושי אגאלתי, כי יום נקם בלבי ו**שנת גאולי באה**" – זו השנה המתחדשת עלינו לטובה ולגאולה שלימה.

וכך בפרשה מדובר על "כל האלות האלה אשר יבואו על אויביך ועל שונאיך אשר רדפוך, ואתה תשוב" וגומר. ובעצם כל קריאות חדש אלול עוסקות במחיית עמלק, החל מפרשת שופטים המדברת על לא תחיה כל נשמה מיושבי הארץ הכנענים (כעמלק ש"אין לו ארץ אחרת" ובכל מקום הוא מצטרף לכנענים), והמשך ב"כי תצא" המסיימת במחיית עמלק. אמנם סוף הדבר והנקמה השלימה הוא בפרשתנו שכנגד ספירת המלכות, שהרי המלך הוא המצווה – והיכול – לנקום בשלימות בעמלק, וכדברי שמואל לשאול (בשמואל א' טו), לשם קיום מצות הציבור השלישית, בנין **בית המקדש** (בגימטריא **ראש השנה**), ושלמות **הכסא** (ביום **הכסה**).

[וישנה בפרשה גם אפשרות של אחיזה עמלקית-ציניקנית גם באיש יהודי האומר "שלום יהיה לי כי בשירות לבי אלך", ואולם, ככתוב בספרים, חזקה על קול **השופר** (בר"ת שרש פורה ראש ולענה), שיחזיר אותו למוטב].

◆ **ומה מכל זה נקח למלכות ישראל?**

הספיקות האופייניות למדינה-ככלי-הגויים, הן המונעות בעדנו מ"ללכת עד הסוף", בחיות ובשמחה וללא-פחד במאבקינו ברוע העולמי, ולקדש עליו מלחמה יזומה וטוטאלית. הרפיון הזה בא מחולשה בשמירת הברית כמשמעה, ובעיקר בזו של עשה טוב – בחיזוק המשפחה היהודית הנאמנה והאוהבת. החרדים והדתיים המשקיעים בכך את כל אונם, הם האמורים והראויים להוביל את השינוי ולהנהיג לבטח את המדינה במלחמותיה בעמלק על כל בחינותיו, אך הם מצדם מצווים לדבר על כך בפירוש, להעלות את החתירה לכך על סדר היום כמצוה ראשונה-במעלה, בחיות ובשמחה שלימה, ולהתכוון לכך בלימוד ובמעשה, כענין שיכול וצריך להתרחש בכל רגע, ולא כ"הלכתא למשיחא". אמן כן יאמר ה'!

[וכך בברכות של "אם בחוקותי תלכו", מתקשר ה"שלום בארץ", בתוכנו פנימה, אל "רדפתם את אויביכם ונפלו לפניכם לחרב... ומאה מכם רבבה ירדופו", ובהמשך: והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימותי את בריתי אתכם" – כמסובב, אך, כאמור, גם כסיבה].

ולצרכיה ולעינוגיה כל ימי חלדו, כמשוש חתן על כלה – לשם שמחת הכלה אשר היא ששוננו שלו (כידוע ש"ששון זו המילה"). שמירת הברית הזו כולה עונג ושמחה שלימה ולא יוסיף עצב עמה, ובסופו של דבר היא התכלית המבוקשת, השווה לכל נפש.

ניתן להקביל את שתי הבריות הללו, לברית התינוק הנימול עצמו שיש לו צער, וברית האב המל שמקבל עליו בשמחה למול את בנו (כפי שלמדו בגמרא מדברי דוד (בתהלים קיט) שש אנכי על אמרתך – אמירה-מצוה ראשונה).

במסכת כתובות (ח,א) מסופר על **רב חביבא** שנקלע לברית וברך "שהשמחה במעונו", אך אין הלכה כמותו משום הצער שיש לתינוק שמעיבה במקצת על השמחה הכללית. אכן יש מקום להתחשב גם בבכי התינוק (ובתשובה תתאה שישנה גם-היא בחדש אלול), אך לא לשכוח שהעיקר הוא השמחה הכללית, ואילו הצער והבכיה הם מ"מוחין דקטנות" או "מוחין דיניקה" שעתידיים במהרה לפוג ולהתבגר [וכדברי ר' שמעון (-) בחינת שמיעה-בינה-תשובה-אילעא] בפתיחת האידרא-רבא על (תלמידי ר' עקיבא) הראשונים שהיו בבחינת "ה' שמעתי שמעך יראתי", אבל אגן **בחיבותא** תליא מילתא. ואם בעבר התפרשו ראשי התיבות של **תשובה** תענית שק ואפר בכי הספד, הרי מאז הרבי ר' זושא זי"ע, הן מתפרשות: תמים תהיה, שויתי ה' לנגדי, ואהבת לרעך כמוך, בכל דרכיך דעהו, הצנע לכת עם אלקיך].

◆ **משוש חתן על כלה**

בהפטר נצבים, השביעית של נחמה, פותחים ב"שוש אשיש" וממשיכים ב"כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך", וכן בפרשה נאמר "ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך". והנה בדרך כלל **ששון**-זו המילה שייך לספירת היסוד-צדיק הששית, הזכרית, ואולם כאן הדגש הוא על **משוש הכלה**, או משוש החתן **בכלה**, ספירת המלכות-הנוקבא, השביעית המקבלת [וכיחס הברכה הששית בשבע ברכות הנישואין "משמח חתן וכלה" לברכה השביעית "משמח חתן עם הכלה" – בה ואותה, וזאת משום הכרתו כי ששוננו בא בעצם ממנה, שהרי "האשה כמהולה היא" מתחילתה, וממנה הוא מקבל את כח שמירת הברית בעשה טוב והששון הכרוך בה. ודוגמא לכך בהלכה, שהנאמנות על הכרת הוולד מתחילה במיילדת, וממנה לאם שנמסר לידה התינוק, ומן האם לאב שהתינוק נמסר אליו בשעת הברית].

ולא רחוק לומר כן גם כלפי החתן העליון, קודש-א-ברך-הוא, שנתאוה להיות לו דירה בתחתונים, עם שכנת עוזו, זו כנסת ישראל, ובעבורה ברא ושמח בעולמו ומחדשו בכל שנה.

◆ **כריתת הערלה העולמית**

עמלק האכזר, המולק ומנתק ומקרר, הציניקן המרפה ידים בספקנותו ואקראיותו, הוא ההיפוך הגמור למילת הלב של חדש